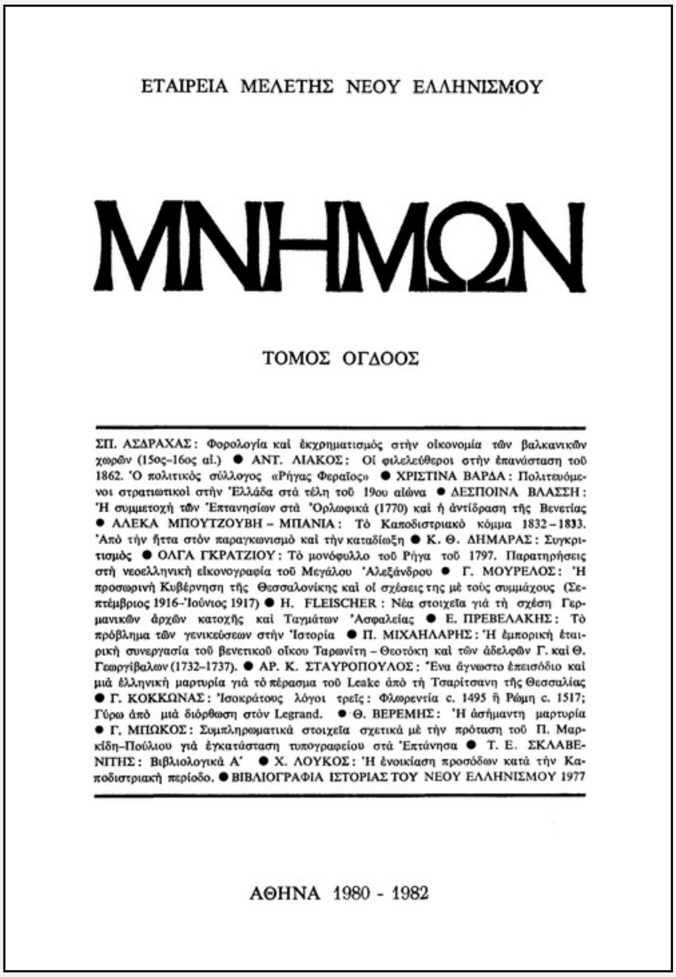
Μνήμων

Τομ. 8, 1982

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

ΣΠ. ΑΣΔΡΑΧΑΣ: Φορολογία καὶ ἐκχρηματισμὸς στὴν οἰκονομία τῶν βαλκανικῶν χωρῶν (15ος–16ος αἰ.) ● ΑΝΤ. ΛΙΑΚΟΣ: Οἱ φιλελεύθεροι στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1862. Ὁ πολιτικὸς σύλλογος «Ρήγας Φεραῖος» ● ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΑΡΔΑ: Πολιτευόμενοι στρατιωτικοὶ στὴν Ἑλλάδα στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα ● ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΒΛΑΣΣΗ: Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑπτανησίων στὰ Ὀρλωφικὰ (1770) καὶ ἡ ἀντίδραση τῆς Βενετίας ● ΑΛΕΚΑ ΜΠΟΥΤΖΟΥΒΗ – ΜΠΑΝΙΑ: Τὸ Καποδιστριακὸ κόμμα 1832–1833. Ἀπὸ τὴν ἥττα στὸν παραγκωνισμὸ καὶ τὴν καταδίωξη ● Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ: Συγκριτισμός ● ΟΛΓΑ ΓΚΡΑΤΖΙΟΥ: Τὸ μονόφυλλο τοῦ Ρήγα τοῦ 1797. Παρατηρήσεις στὴ νεοελληνικὴ εἰκονογραφία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ● Γ. ΜΟΥΡΕΛΟΣ: Ἡ προσωρινὴ Κυβέρνηση τῆς Θεσσαλονίκης καὶ οἱ σχέσεις της μὲ τοὺς συμμάχους (Σεπτέμβριος 1916–Ἰούνιος 1917) ● Η. FLEISCHER: Νέα στοιχεῖα γιὰ τὴ σχέση Γερμανικῶν ἀρχῶν κατοχῆς καὶ Ταγμάτων Ἀσφαλείας ● Ε. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ: Τὸ πρόβλημα τῶν γενικεύσεων στὴν Ἱστορία ● Π. ΜΙΧΑΗΛΑΡΗΣ: Ἡ ἐμπορικὴ ἑταιρικὴ συνεργασία τοῦ βενετικοῦ οἴκου Ταρωνίτη – Θεοτόκη καὶ τῶν ἀδελφῶν Γ. καὶ Θ. Γεωργίβαλων (1732–1737). ● ΑΡ. Κ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ἕνα ἄγνωστο ἐπεισόδιο καὶ μιὰ ἑλληνικὴ μαρτυρία γιὰ τὸ πέρασμα τοῦ Leake ἀπὸ τὴ Τσαρίτσανη τῆς Θεσσαλίας ● Γ. ΚΟΚΚΩΝΑΣ: Ἰσοκράτους λόγοι τρεῖς: Φλωρεντία c. 1495 ἢ Ρώμη c. 1517; Γύρω ἀπὸ μιὰ διόρθωση στὸν Legrand. ● Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ: Ἡ ἀσήμαντη μαρτυρία ● Γ. ΜΠΩΚΟΣ: Συμπληρωματικὰ στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν πρόταση τοῦ Π. Μαρκίδη–Πούλιου γιὰ ἐγκατάσταση τυπογραφείου στὰ Ἑπτάνησα ● Τ. Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ: Βιβλιολογικὰ Α΄ ● Χ. ΛΟΥΚΟΣ: Ἡ ἐνοικίαση προσόδων κατὰ τὴν Καποδιστριακὴ περίοδο. ● ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1977

ΑΘΗΝΑ 1980 - 1982

ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΑΓΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

FLEISCHER HAGEN

http://dx.doi.org/10.12681/mnimon.231

HAGEN FLEISCHER

ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΑΓΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Τελευταῖα παρατηρεῖται μιὰ αὐξανόμενη τάση γιὰ πιὸ ἀντικειμενικὲς καὶ ἀπομυθοποιημένες ἐκτιμήσεις τῶν κυριοτέρων ἀντιπάλων ἐπὶ Κατοχῆς— δηλ. ἀντιστασιακῶν ὀργανώσεων καὶ κατακτητῶν. Ὡστόσο λείπουν ἀκόμα ἀνάλογες προσπάθειες γιὰ μιὰ νηφάλια ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τοῦ δοσιλογισμοῦ[1].

Αὐτὸ ἰσχύει ἰδιαίτερα γιὰ τὴν πιὸ ἐπίμαχη κατηγορία, δηλαδὴ τὰ τμήματα τῶν ἔνοπλων συνεργατῶν. Εἴτε χαρακτηρίζονταν καὶ χαρακτηρίζονται ἀκόμα συλλήβδην σὰν *«ταγματαλῆτες»* καὶ *«Ἑλληνόφωνα Χιτλερικὰ ἀπορρίμματα»*[2] εἴτε σὰν *«ἐθνοσωτήριοι σχηματισμοί»*, γιὰ τὴν συγκρότηση τῶν ὁποίων *«ὁ καλὸς Θεὸς τῆς Ἑλλάδας ἐφώτισε τοὺς τότε ἁρμοδίους»*, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν, χάρις σ' αὐτὸν τὸν *«πραγματικὸ κυματοθραύστη κατὰ τῆς κομμουνιστικῆς θηριωδίας»*, τὴν *«ἐπιβίωση τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς»*[3].

Δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ χῶρος νὰ καταπιαστῶ μ' ὅλες τὶς πτυχὲς τῆς σχετικῆς μεταπολεμικῆς «παραϊστοριογραφίας». Θεωρῶ ὅμως ἀναγκαία, στὰ πλαίσια αὐτοῦ τοῦ μελετήματος, μιὰ σύντομη ἀντιπαράθεση τῶν δυὸ ἀπόψεων.

Οἱ συλλογισμοὶ τῆς Ἀριστερᾶς ἀνάγονται ὅλοι στὴν ἁπλὴ ἐξίσωση ποὺ ταυτίζει μὲ ἐθνικὴ προδοσία τὴν κάθε σύμπραξη μὲ τὸν ξένο ἐπι-

---

1. Ὁ γράφων ἐπιχείρησε μιὰ σύντομη διερεύνηση τῆς προβληματικῆς τῶν ποικίλων μορφῶν τῆς συνεργασίας μὲ τὸν κατακτητὴ στὰ σχετικὰ κεφάλαια τοῦ ὑπὸ ἔκδοση βιβλίου του γιὰ τὴν *«Ἑλλάδα 1941-44»* (Ἀθήνα: Παπαζήσης καὶ Frankfurt: Lang).

Εἰδικὰ μὲ τὰ πολυσυζητημένα φαινόμενα τοῦ δοσιλογισμοῦ *μέσα* στὸ ἀντιστασιακὸ κίνημα βλ.: H. F., «Contacts between German Occupation Authorities and the Major Greek Resistance Organizations: Sound Tactics or Collaboration»?, στὸ John O. Iatrides (ἐκδ.), *Greece in the 1940s*, Hanover (NH) and London 1981, σ. 48-60, 347-353.

2. Μπροσούρα (ἐκδ. Ριζοσπάστη, ἀρ. 7): *Τρία χρόνια 'Νέας Τάξης' καὶ τὰ χιτλερικὰ σώματα Τσολιάδων — Χωροφυλάκων — Χαφιέδων — ΕΕΕ κ.λπ.* (Ἀπρίλης 1944), σ. 2.

Πληθώρα παρόμοιων χαρακτηρισμῶν ἀνευρίσκει κανεὶς καὶ στὶς νεώτερες ἐαμικὲς πηγές.

3. Βασίλειος Σταυρογιαννόπουλος, *Ἡ ζωὴ τῆς κατοχῆς καὶ τὰ τάγματα ἀσφαλείας*, Ἀθήνα [1966], σ. 8, 120. Θ. Πετζόπουλος, *1941-1950. Τραγικὴ πορεία*, Ἀθήνα 1953, σ. 33. Γεώργιος Καραγιάννης, *1940—1952. Τὸ δράμα τῆς Ἑλλάδος — ἔπη καὶ ἀθλιότητα*, [Ἀθήνα 1964], σ. 59· καὶ ἄλλοι πολλοὶ στὸ ἴδιο πνεῦμα.

δρομέα (καὶ ἰδίως, φυσικά, τὴν ἔνοπλη καὶ ἔμμισθη ὑπηρεσία) σκοπεύοντας νὰ κτυπηθεῖ ἀπὸ κοινοῦ ὁ ἐνδο-ελληνικὸς ἀντίπαλος.

Πιὸ περίπλοκη εἶναι ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ ἄλλου στρατοπέδου. Οἱ ἐκπρόσωποί του ἀποκρούουν *«μετ' ἀγανακτήσεως»* κάθε κατηγορία κατὰ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας (Τ.Α.)[4] σὰν *«ἐντελῶς ἄδικο καὶ ἀπαράδεκτο..., σαθρὸ καὶ ἀβάσιμο»,* ἀφοῦ ἐκεῖνα δὲν ἐμάχοντο ποτὲ κατὰ συμμαχικῶν ἢ ἑλληνικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ ἀποκλειστικὰ *«ἐν τῇ προασπίσει τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος»* κατὰ τῶν κομμουνιστῶν πρακτόρων τῶν σλάβων, ποὺ μόνον *«τυχαίως»* ἔφεραν ἑλληνικὰ ὀνόματα...[5]

Μ' αὐτὴν τὴν συλλογιστικὴ δὲν ἦταν μεμπτὸ οὔτε τὸ ὅτι δέχτηκαν τὰ Τ.Α. ὁπλισμὸ ἀπ' τοὺς Γερμανούς, ἐπειδὴ *«τὰ ὅπλα μόνον ἦσαν ξένα: οἱ ἀμυνόμενοι, ἡ ψυχή των, ἡ καρδιά των, ὁ σκοπός, ὅλα ἦσαν ἑλληνικά... Εἰς τὰ Τ.Α. ὑπῆρξεν* ***ἐθνικὸς*** *παλμὸς καὶ ἐθνικὴ συνείδησις τῆς ἀποστολῆς των»*[6]. Τὸ συμπέρασμα βγαίνει μόνο του: *«Ὅποιος πολεμάει τὸ ΚΚΕ, ὑπερασπίζει τὴν Ἑλλάδα.»*[7]

---

4. Σ' αὐτὸ τὸ μελέτημα χρησιμοποιήθηκε γενικὰ ὁ ὅρος «Τάγματα Ἀσφαλείας» (Τ. Α.) ποὺ ἐπικράτησε καὶ στὴν καθομιλουμένη καθὼς καὶ στὰ δημοσιεύματα, παρόλο ποὺ πολλὰ τμήματα ἐθελοντῶν δροῦσαν κάτω ἀπὸ ἄλλες ὀνομασίες: «Εὔζωνοι», «Ἐθνοφυλακὴ» (Heimatwehr), «Β' Αρχηγεῖο Χωροφυλακῆς» κτλ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὀνομασία ὑπῆρχαν καὶ κάποιες φαινομενικὲς διαφορὲς στὴν καθοδήγηση. Π.χ. οἱ «Εὔζωνοι» ἐλέγχονταν τυπικὰ ἀπὸ τὴν κυβέρνηση Ράλλη, ἐνῶ τὰ καθαυτὸ Τ.Α. εἶχαν ἄμεση ἐξάρτηση ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ἡ οὐσιαστικὴ διαφορὰ ἦταν ὅμως ἐλάχιστη καὶ *«περιοριζόταν μᾶλλον στὶς φουστανέλλες»* (συνέντευξη G. von Lenthe, διευθυντὴ Β' Γραφείου Δυτικῆς Ἑλλάδας).

Δὲν συμπεριλαμβάνονται ἐδῶ οἱ ἔνοπλες συμμορίες τῶν ἀνοιχτὰ φασιστικῶν ἢ — μᾶλλον — φασιστοειδῶν μικροοργανώσεων — ΕΕΕ («Εθνικὴ Ἕνωσις Ἑλλάδος»), ΕΑΣΑΔ («Ἐθνικὸς Ἀγροτικὸς Σύνδεσμος Ἀντικομμουνιστικῆς Δράσεως»), ΕΣΑΟ («Ἐθνικὸς Συνασπισμὸς Ἀντικομμουνιστικῶν Ὀργανώσεων»), οἱ ὁποῖες ἀσκοῦσαν ἀνοιχτὴ τρομοκρατία χωρὶς ἴχνος στρατιωτικῆς πειθαρχίας.

5. Νίκος Ἀντωνακέας, *Φῶς εἰς τὸ σκότος τῆς κατοχῆς,* Ἀθήνα 1947, σ. 105-106.

6. Κοσμᾶς Ἀντωνόπουλος, *Ἐθνικὴ Ἀντίστασις 1941-1945,* τόμος Γ', Ἀθήνα 1964, σ. 1487.

7. Γιάννης Καραμούζης, *Πατριῶτες καὶ προδότες στὸ Μωρηᾶ,* Τρίπολη 1950, σ. 55. Ὡστόσο, ὑπῆρχαν παράπονα ὅτι ἔλειπε ἀκόμα ἡ θεσμοθέτηση αὐτοῦ τοῦ ὁρισμοῦ, δηλαδὴ ἡ ἐπίσημη δικαίωση τῶν Τ. Α.: *«...Καὶ ἂν τώρα σιωπηρῶς ἀναγνωρίζονται αἱ προσφερθεῖσαι ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν Ταγμάτων καὶ Σωμάτων Ἀσφαλείας ἐθνικαὶ ὑπηρεσίαι εὐχόμεθα ὅπως ἔλθῃ ἡ ἡμέρα καὶ τῆς ἐπισήμου ἀναγνωρίσεώς της...»* (Σταυρογιαννόπουλος, σ. 120).

Ἐπὶ χούντας τελικὰ ἐκπληρώθηκε καὶ αὐτὴ ἡ ἀπαίτηση. Είδικὸς νόμος *«Περὶ Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως»* ὅρισε σὰν ἀντιστασιακοὺς ὅσους ἀγωνίστηκαν *«ἐπὶ ἐδαφῶν τελούντων ὑπὸ ἐχθρικὴν κατοχὴν καὶ ἀποσκοποῦντες εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τούτων καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἐχθρὸς περιλαμβάνονται ἐν προκειμένῳ καὶ ἐν γένει Ὀργανώσεις ἀντεθνικῶς δράσασαι καὶ ἀποσκοποῦσαι εἰς τὴν ἐπιβολὴν* ***ἐν τῇ***

Ὅποιος δὲν στηρίζεται ὅμως ἀποκλειστικὰ σ' αὐτὴν τὴν βολικὴ ταύτιση τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ σὰν *«ἀντεθνικοῦ σχηματισμοῦ»*, μὲ τὴν ὁποία ὁ ἀντικομμουνιστικὸς ἀγώνας τῶν Τ.Α. μετατρέπεται ipso facto σὲ «ἐθνικό», ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἄλλα κριτήρια γιὰ μιὰ διαφοροποιημένη ἐκτίμηση τῶν μονάδων αὐτῶν: ἡ προέλευση καὶ οἱ παρορμήσεις ὅσων ἐντάχθηκαν καθὼς καὶ ἡ ἐξέλιξη τῆς κατοπινῆς σχέσης μεταξὺ κατακτητῶν καὶ αὐτῶν τῶν συνεργατῶν τους.

Ὅσον ἀφορᾶ τὰ προσωπικὰ κίνητρα τῶν ταγματασφαλιτῶν, δὲν ἀποσκοπῶ γιὰ μία σὲ βάθος ἀνάλυση, ποὺ ὁπωσδήποτε θὰ προϋπέθετε τὴν ἀξιολόγηση πλούσιων στατιστικῶν στοιχείων στὰ ὁποῖα πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἔχουμε πρόσβαση. Ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ ἀρκεστῶ λοιπὸν ἀναγκαστικὰ σὲ μερικὲς γενικότερες παρατηρήσεις ποὺ βασίζονται σὲ προσιτὲς πηγές, δημοσιευμένες ἢ μή.

Κατ' ἀρχήν, φυσικά, δὲν ὑπῆρχε ὁ «ἑνιαῖος» τύπος τοῦ ταγματασφαλίτη σὲ σχέση μὲ καταγωγή, ἐλατήρια, πεποιθήσεις καὶ δράση. Ἀπὸ τοὺς βαθμοφόρους ἄλλοι εἶχαν ἐπιστρατευθεῖ, ἄλλοι ἐκβιάστηκαν γιὰ νὰ γλυτώσουν τὴν φυλακὴ ἢ τὸ ἀπόσπασμα, ἄλλοι — πιθανῶς οἱ περισσότεροι — προσῆλθαν σὰν πραγματικοὶ ἐθελοντές. Ἀνάμεσά τους ἀρχικὰ ὑπερίσχυαν οἱ ἀπότακτοι τοῦ 1935 καὶ ἄλλοι ὀπαδοὶ τῆς ἀβασίλευτης δημοκρατίας[8], ἀργότερα ὅμως προσχώρησαν ὅλο καὶ περισσότεροι μοναρχικοί, ποὺ τελικὰ ἐπικράτησαν.

Μερικοὶ εἶχαν τὸ δικαιολογητικὸ ὅτι ἤθελαν νὰ πάρουν ἐκδίκηση γιὰ κάποιο «ἀνοιχτὸ λογαριασμό», ἀφοῦ προέρχονταν ἀπὸ τὶς μὴ ἐαμικὲς (ἀντιστασιακές) ὁμάδες ποὺ εἶχαν συγκρουστεῖ μὲ τὸν ΕΛΑΣ. Ἄλλοι πάλι προσχώρησαν, ἐπειδὴ τοὺς εἶχαν κοινοποιηθεῖ σχετικὰ διατάγματα τῆς κατοχικῆς κυβέρνησης τοῦ Ἰ. Ράλλη[9] καὶ ἀπὸ μακροχρόνια συνήθεια ὑπάκουαν σὲ (ὁποιεσδήποτε) διαταγές... Ἀρκετοὶ προσῆλθαν ἀπὸ καθαρὴ

Χώρα καθεστῶτος διαφόρου τοῦ νομίμου τοιούτου ἢ καὶ τὴν ὑποδούλωσιν καὶ προσάρτησιν ἐθνικῶν ἐδαφῶν εἰς ὁμόρους Χώρας»... (Κῶδιξ Νομικοῦ Βήματος XVII (1969), σ. 628-638: Ν. Δ. 179 τῆς 25/26.4.1969).

8. Ἡ ἀρχικὴ «ρεπουμπλικανικὴ» φάση τῶν Τ. Α. — κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδραση τῶν Θ. Πάγκαλου καὶ Στ. Γονατᾶ — εἶναι ἀρκετὰ ἄγνωστη. Βλέπε ὅμως: Γεώργιος Σεφέρης, *Πολιτικὸ Ἡμερολόγιο,* Α', Ἀθήνα 1979, σ. 141 (14.1.44): *«Τάγματα Ἀσφαλείας: ἄνθρωποι τοῦ '35».* Ἐπίσης: NARS (= National Archives and Records Service, Washington), Rg 226: 83476. Γεώργιος Ράλλης (ἐκδ.), *Ὁ Ἰωάννης Δ. Ράλλης ὁμιλεῖ ἐκ τοῦ τάφου,* Ἀθήνα 1947, σ. 117.

Ἄλλωστε, ἀπότακτος τοῦ '35 ἦταν καὶ ὁ «ἀρχαιότερος» ταγματασφαλίτης, ὁ συντ/χης Γεώργιος Ποῦλος (ποὺ ἀκολούθησε στὸ φθινόπωρο '44 τοὺς ἀποχωροῦντες Γερμανοὺς καὶ ἔτσι ἡγήθηκε ἐπὶ δύο ὁλόκληρα χρόνια — Ἀπρίλης 1943 μέχρι Ἀπρίλη 1945! — ἑνὸς «τάγματος ἐθελοντῶν»).

9. Κείμενα στό: NARS, Rg 226: 83476.

καιροσκοπία ἢ γιὰ διάφορα προσωπικὰ ὀφέλη. Μερικοὶ ἦταν βετεράνοι τοῦ Görlitz[10] ἢ ἀπ' ἄλλες αἰτίες Γερμανόφιλοι. Τέλος, σχετικὰ λίγοι ἐντάχθησαν λόγω «ἰδεολογικῶν συγγενειῶν», συμπεριλαμβανομένου καὶ ἑνὸς θολοῦ ἀντικομμουνισμοῦ.

Στοὺς «ἀφανεῖς» ταγματασφαλίτες τὸ ποσοστὸ ἐκείνων ποὺ μπῆκαν στὴν ὑπηρεσία τῶν κατακτητῶν ἀπὸ συμπάθεια (γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς Γερμανοὺς ἢ γιὰ τὴν κοσμοθεωρία τους) ἦταν ἀκόμα μικρότερο. Περισσότεροι ἦταν ἐκείνοι ποὺ ἀνῆκαν στὸ λοῦμπεν-προλεταριάτο τῶν πόλεων. Ἀλλὰ δὲν ἔλειπαν οὔτε οἱ «νοικοκυραῖοι» τῆς ἀγροτιᾶς, τῆς ἐργατιᾶς καὶ ὁρισμένοι τῶν λεγομένων μεσαίων κοινωνικῶν στρωμάτων. Ἀκόμα καὶ μερικὲς ἐαμικὲς πηγὲς παραδέχονται ὅτι ὁ κύριος ὄγκος *«ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ἁπλοὺς ἀνθρώπους τοῦ μόχθου καὶ τῆς στέρησης ποὺ ἐκβιάστηκαν, στρατεύθηκαν ὑποχρεωτικά..., ἐξαγοράστηκαν, παρασύρθηκαν, ἢ ὑπέκυψαν στὴν ἀδυσώπητη πίεση τῆς πείνας»*. Ἡ ἴδια πηγὴ ἀναγνωρίζει μάλιστα μιὰ *«δόση ἀληθείας»* στὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι μερικοὶ *«ἐντάχθηκαν στὰ προδοτικὰ τμήματα γιατὶ μόνο σ' αὐτὰ μποροῦσαν νὰ βροῦν ὅπλα γιὰ νὰ 'φυλαχτοῦν' ἀπὸ τὶς ἐαμικὲς 'πιέσεις' καὶ 'αὐθαιρεσίες', ἢ νὰ 'ἐκδικηθοῦν' γιὰ κάποια ζημιὰ ἢ ταπείνωση ποὺ δοκίμασαν οἱ ἴδιοι, ἢ κάποιοι ἀπὸ τοὺς δικούς τους...»*[11].

Ὡστόσο, τὰ διάφορα κίνητρα τῶν μεμονομένων *ταγματασφαλιτῶν* ἐπισκιάζονται ἀναπόφευκτα ἀπὸ τὸν ὅλο χαρακτήρα καὶ τὴ μετέπειτα

---

10. Ἄνδρες τοῦ (μακεδονικοῦ) Δ' Σώματος Στρατοῦ ποὺ παραδόθηκαν τὸ 1916 ἀμαχητὶ στοὺς Γερμανοὺς καὶ μεταφέρθηκαν στὸ Γκαίρλιτς κάτω ἀπὸ καθεστὼς «εὐμενοῦς αἰχμαλωσίας».

11. Θανάσης Χατζῆς, *Ἡ νικηφόρα ἐπανάσταση ποὺ χάθηκε (1941—1945)*, τόμος Γ', Ἀθήνα 1979, σ. 97.

Σχετικὰ μὲ τὴν ὁμολογία τοῦ Θ. Χ. γιὰ τὶς ἐαμικὲς «αὐθαιρεσίες» κ.τ.λ. σὲ βάρος ἀντιφρονούντων, πρέπει ἐδῶ νὰ ὑπογραμμιστεῖ ὅτι πράγματι ἐκεῖνες οἱ περιοχὲς ὅπου αὐτὴ ἡ πίεση ἐκδηλωνόταν περισσότερο —π.χ. Πελοπόννησος— ἦταν οἱ ἴδιες ὅπου καὶ τὰ Τ.Α. εἶχαν κάποια «λαϊκὴ βάση». (Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο συμφωνοῦν γερμανικές, βρετανικὲς καὶ ἀμερικάνικες πηγὲς— καθὼς καὶ ἑλληνικὲς μὴ-ἐαμικές, ὅπως π.χ. ὁ Γ. Παπανδρέου στὴν Διάσκεψη τοῦ Λιβάνου).

Νὰ μὴν ξεχαστοῦν καὶ οἱ πάνω ἀπὸ 100 ἀντάρτες τοῦ 5)42 Συντάγματος τῆς ΕΚΚΑ ποὺ μετὰ τὴν αἱματηρὴ διάλυση τῆς μονάδας τους (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἀπρόκλητης ἐκτέλεσης τοῦ Δημ. Ψαρροῦ καὶ ἄλλων) προσχώρησαν χωρὶς ἰδιαίτερο ἐνθουσιασμὸ στὰ Τ. Α., γιὰ νὰ ἐκδικηθοῦν καὶ νὰ *«πολεμήσουν τὸν Κομμουνισμό»* (ΜΑ [Militärarchiv Freiburg = Γερμ. Στρατιωτικὸ Ἀρχεῖο], φακ. 54961/2: LXVIII. A.K., Ic. Tagesmeldungen 20/23.4.44 κ.ἄ.).

Τελικά, ἔχει ἴσως ἐνδιαφέρον ὅτι καὶ ταγματασφαλίτες (π.χ. Σταυρογιαννόπουλος, σ. 28) παραδέχονται κάποια ἀνομοιογένεια τῶν τμημάτων τους—ἂν καὶ ἀντίθετης προέλευσης: *«...ἐπέτυχον νὰ διεισδύσουν στοιχεῖα ἐπικίνδυνα καί τινες κομμουνισταὶ (κατ' ἐντολὴν ἀσφαλῶς τῶν ἀρχηγῶν των)»*...

«ἑνιαία» δράση τῶν *ταγμάτων*. Κάτω ἀπ' αὐτὴν τὴν κοινὴ ἐτικέττα ὅλες οἱ διαφοροποιήσεις γρήγορα ἔχαναν τὴν σημασία τους: Ὅσα μέλη τῶν Τ.Α. δὲν συμμορφώνονται μὲ τὶς ἐκκλήσεις καὶ προειδοποιήσεις τῶν συμμαχικῶν ἀρχῶν (συμπεριλαμβανομένων τῆς κυβέρνησης Καΐρου καὶ ἰδίως τῶν ἀντιστασιακῶν ὀργανώσεων) νὰ αὐτομολήσουν, χάνουν τὴν εὐκαιρία ν' ἀπαγκιστρωθοῦν ἔγκαιρα. Αὐτὴ ἡ ἀποκοπὴ τοῦ δρόμου ἐπιστροφῆς, ἡ ἐξάλειψη κάθε ἴχνους διαφοροποίησης ἦταν καὶ ἡ δεδηλωμένη πρόθεση τῶν ἀρχῶν κατοχῆς.

Πράγματι, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἑλλάδας Alexander Löhr διευκρινίζει ἀπέναντι στὸν (ἀνήσυχο) Βούλγαρο συνάδελφό του ὅτι οἱ Γερμανοὶ θεωροῦσαν τὴν συγκρότηση τῶν Τ.Α. κυρίως πολιτικὸ μέτρο, δηλαδὴ ὡς μέρος τῆς ἐκστρατείας *«καταπολέμησης τοῦ Κομμουνισμοῦ, γιὰ τὴν ὁποία ἡ ἀντικομμουνιστικὴ μερίδα τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ πρέπει νὰ χρησιμοποιηθεῖ πλήρως, γιὰ νὰ ἐκδηλωθεῖ φανερὰ καὶ γιὰ νὰ ἐξαναγκαστεῖ σὲ μιὰ ἀπροκάλυπτη ἐχθρότητα κατὰ τῆς κομμουνιστικῆς μερίδας[12]»*.

Δὲν χωράει ἀμφιβολία ὅτι σὲ γενικὲς γραμμὲς ἡ ναζιστικὴ στρατηγικὴ πέτυχε τὸν σκοπό της. Στὰ μάτια τοῦ πληθυσμοῦ (βέβαια ὄχι μόνον τῆς «κομμουνιστικῆς μερίδας») τὰ Τ.Α. γρήγορα ταυτίζονται μὲ τοὺς πάτρωνές τους. Καὶ πάτρωνες δὲν εἶναι τόσο οἱ τακτικὲς στρατιωτικὲς ἀρχὲς τῆς Wehrmacht, ἀλλὰ κυρίως οἱ «νεκροκεφαλὲς» τῶν SS, ὀνομαζόμενοι ἔτσι ὄχι μόνο λόγω τῶν σχετικῶν διακριτικῶν σημάτων στὸ πηλίκιο... Παρόλο ποὺ τὰ συχνὰ ἀνακοινωθέντα τοῦ «Ἀνωτάτου Ἀρχηγοῦ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας καὶ τῆς Ἀστυνομίας Ἑλλάδος» δὲν ἔφεραν ἄλλη ὑπογραφή, ἦταν γνωστὸ ὅτι ἐπρόκειτο ἀρχικὰ γιὰ τὸν ταξίαρχο τῶν SS Jürgen Stroop[13] *(«δήμιο τοῦ γκέττο τῆς Βαρσοβίας»)* καὶ μετὰ γιὰ τὸν στρατηγὸ Walter Schimana (Σιμάνα), ποὺ καὶ οἱ δυὸ μέσα στὸ περίπλοκο ναζιστικὸ ἱεραρχικὸ σύστημα κατεῖχαν τὸ ἀξίωμα τοῦ «Ἀνωτέρου Ἀρχηγοῦ τῶν SS καὶ τῆς Ἀστυνομίας εἰς τὴν Ἑλλάδα» (=AA SSA).

Σὰν ἀπόρροια τοῦ μίσους καὶ τῆς περιφρόνησης τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ καὶ ἰδίως τῶν ἀντιστασιακῶν ὀργανώσεων[14], γίνονται καὶ οἱ

12. ΜΑ, φακ. 65027/4 (Πολεμικὸ Ἡμερολόγιο Τμήματος Στρατιᾶς «Ε»): καταχώριση 23.1.44.

13. Ἐφ. *Ἀκρόπολις* 17.10.43. Σχετικὰ μὲ τὸ Stroop, βλ. Kazimierz Moczarski, *Gespräche mit dem Henker,* Düsseldorf 1978.

14. Ἤδη πρὶν ἀπὸ τὴν μαζικὴ συγκρότηση τῶν Τ. Α. π.χ. ὁ Ἄρης Βελουχιώτης εἶχε διακηρύξει δημόσια: *«...Δυστυχῶς ὑπάρχουν καὶ κακοὶ Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι θὰ προτιμοῦσαν νὰ μείνουμε στὴν ὑποδούλωση...Ἐναντίον αὐτῶν πρέπει νὰ βάλουμε μὲ χίλιες φορὲς μεγαλύτερη λύσσα ἀπ' ὅση ἔχουμε ἐναντίον τῶν κατακτητῶν.»* [Μπροσούρα: *Ἡ Α' Πανθεσσαλικὴ Συνδιάσκεψη τῶν Ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.: Γιὰ τὴ Λευτεριά, τὴν Λαοκρατία.* Ἐκδ. Ἐλεύθερης Ἑλλάδας, [1943], σ. 11].

ἀντιδράσεις τῶν Τ. Α. ὁλοένα πιὸ ἔντονες. Προβαίνουν καὶ μὲ δική τους πρωτοβουλία σὲ ἐκτελέσεις ὁμήρων[15] καὶ ἐπικρίνουν φιλικὰ τοὺς Γερμανοὺς πὼς δὲν εἶναι ἀρκετὰ αὐστηροὶ ἀπέναντι στοὺς αἰχμαλώτους «κομμουνιστές». Γι' αὐτὸ προθυμοποιοῦνται ν' ἀναλάβουν οἱ ἴδιοι «ἀποτελεσματικότερα» τὴν ἀνάκριση[16].

Στὸ ἴδιο πνεῦμα ὁ ἀρχηγὸς τῶν Τ. Α. στὴν Πελοπόννησο, συνταγματάρχης Διον. Παπαδόγγονας, παρακαλεῖ ἐπίμονα τὴν γερμανικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία *«νὰ μὴν ἀφήνουν πλέον ἐλεύθερα οἱ κομμαντατοῦρες ἐκεῖνα τὰ ὑποκείμενα ποὺ εἶχαν συλληφθεῖ ἀπ' τοὺς ἄνδρες του»*. Ὁ ἴδιος καταγγέλλει τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ (ΔΕΣ), ὅτι τροφοδοτοῦν λαθραῖα τοὺς *«συμμορίτες»*[17], καὶ ἐν γένει τὰ Τ.Α. κωλυσιεργοῦν σοβαρὰ τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο τοῦ ΔΕΣ, ποὺ συνήθως τὸ σέβεται ἀκόμα ὁ ἴδιος ὁ Schimana[18]!

Μὲ βάση τέτοια συμβάντα οἱ ἐπικριτὲς τῶν Τ. Α. τὰ θεωροῦν βασιλικότερα τοῦ βασιλέως, ἢ —στὴν γλῶσσα τοῦ ΕΑΜ— *«κτήνη, χειρότερα ἀπὸ τοὺς δασκάλους τους»*[19].

Ἀντίθετα, οἱ ὑποστηρικτὲς ἐπιμένουν ὅτι ὁ «ἐθνικὸς ἀγὼν» τῶν Ταγμάτων μόνον φαινομενικὰ συνέπιπτε μὲ τὶς ἀντίστοιχες γερμανικὲς ἐπιχειρήσεις, ἐνῶ στὴν οὐσία εἶχε ὀργάνωση καὶ κατεύθυνση ἀνεξάρτητη, μὲ ἰδιαίτερους πατριωτικοὺς στόχους, οἱ ὁποῖοι μακροπρόθεσμα συγκρούονταν μὲ τὶς προθέσεις τῶν κατακτητῶν. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν αὐτὴν τὰ Τ.Α. δὲν σκόπευαν ἁπλῶς νὰ διασφαλίσουν ἐν ὀνόματι τῶν *«νομίμων»* ἀρχῶν «ἡσυχία καὶ τάξη» κατὰ τὴν ἀποχώρηση τῶν στρατευμάτων κατοχῆς, ἀλλὰ μ' ἔμφαση ἀναφέρεται μάλιστα καὶ ἡ ὕπαρξη συγκεκριμένων σχεδίων ὥστε νὰ στρέψουν τὰ γερμανικὰ ὅπλα ἐναντίον τῶν προμηθευτῶν τους σὲ περίπτωση συμμαχικῆς ἀπόβασης[20]!

Ὡστόσο, οἱ πηγὲς δὲν ἀφήνουν ἀμφιβολία, ὅτι τέτοια μεταστροφὴ *«ἐν τῇ καταλλήλῳ στιγμῇ»* δὲν ἔγινε πουθενὰ καὶ ποτέ, καὶ δὲν λήφθηκε σοβαρὰ ὑπόψη οὔτε κὰν κατὰ τὴν γερμανικὴ ἀποχώρηση.

Ἀλλὰ καὶ προηγουμένως ἡ διατυμπανιζόμενη «ἀνεξαρτησία δράσεως» συνήθως περιοριζόταν στὴν ἔνταση (δηλαδὴ κατὰ περίπτωση σκληρό-

---

15. ἐφ. *Καθημερινή* 30.4.44. NARS. Rg 226: 83476.

16. ΜΑ, φακ. 54960/2, φύλλο 81. φακ. 54960/5:Führungsstab Fröch, ἔκθεση 23.6.44 Erich von Stering, γράμμα 7.6.70. κ.ἄ.

17. ΜΑ, φακ. RH 19 XI/10: WB 2326.

18. UDS (Utrikesdepartementet Stockholm = ὑπ. ἐξ/κῶν Σουηδίας), φακ. Greklandshjlpen, Allmänt VI: Ἔκθεση Sandström, 22.11.44.

19. Χατζῆς, Γ', σ. 97.

20. NARS, Rg 226: 64332. Σταυρογιαννόπουλος, σ. 28-29, 66-67. Χατζῆς, Γ', σ. 37. Διονύσιος Μπενετᾶτος, *Τὸ Χρονικὸ τῆς κατοχῆς 1941—1944*, Ἀθήνα 1963, σ. 203-204, σ. 269-270.Παρόμοιες θέσεις συναντάει κανεὶς καὶ στὸν σημερινὸ πολιτικὸ διάλογο

τερης ἢ —κάποτε— καὶ ἠπιότερης διεξαγωγῆς) τοῦ «ἀντισυμμοριακοῦ ἀγώνα». Ἀπόδειξη τοῦ ἀντίθετου δὲν εἶναι οὔτε οἱ συχνὰ ἀναφερόμενες «φιλοβρετανικὲς ἐκδηλώσεις» τῶν Τ.Α., παρόλο ποὺ εἶναι γεγονὸς ὅτι οἱ «ἀντικομμουνιστὲς ἐθελοντὲς» ἀπεγνωσμένα προσπαθοῦσαν νὰ πείσουν τὸν δυσκολόπιστο πληθυσμὸ ὅτι ἡ «σταυροφορία» τους ἔχαιρε καὶ τῆς —τουλάχιστον— σιωπηλῆς ὑποστήριξης τῶν Ἀγγλοαμερικάνων[21].

Στὴν πραγματικότητα, οἱ ἐπανειλημμένες προσπάθειες στελεχῶν τῶν Ταγμάτων νὰ γίνει ἀληθινὸς αὐτὸς ὁ ἰσχυρισμὸς δὲν εἶχαν παρὰ ἐλάχιστες πρακτικὲς ἐπιπτώσεις[22], καὶ ἔτσι ἐλάχιστα ἐνοχλοῦσαν τοὺς κατακτητές[23]. Ἐκεῖνο ποὺ κυρίως ἐνδιέφερε τοὺς Γερμανοὺς ἦταν ἡ ἱκανο-

21. NARS, Rg 226: 72935, 83476, 92920. Κώστας Κουβαρᾶς, *O.S.S. μὲ τὴν Κεντρικὴ τοῦ E.A.M*, Ἀθήνα 1976, σ. 43, 97, 103 (=ἡμερολόγιο 15.5, 14.7., 21.7.44).

22. Π.χ. μερικὲς φορὲς προειδοποιήθηκαν Βρετανοὶ ἀξ/κοὶ γιὰ ἐπικείμενες γερμανικὲς ἐπιθέσεις. Ἂς σημειωθεῖ ἐπίσης ὅτι ἀκόμα ὁ ἴδιος ὁ Δ. Παπαδόγγονας ἔστειλε τὸν Μάρτη τοῦ 1944 ἀπολογητικὴ ἔκθεση στὴν Μέση Ἀνατολὴ (PRO [=Public Record Office, London], φακ. F. O. 371/43689: R 10713).

Οἱ Βρετανοὶ βέβαια ὑπογράμμιζαν συχνὰ πὼς οἱ ἄνδρες τῶν Τ. Α. δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ τὄχουν «δίπορτο» καὶ θἄπρεπε νὰ διαλέξουν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τουλάχιστον στὰ ἔγγραφα συναντάει κανεὶς ἀρκετὰ συχνὰ κάποια ἀγγλικὴ «κατανόηση» γιὰ τὰ μέλη τῶν Ταγμάτων. Καὶ ἰδιαίτερα στὴν Πελοπόννησο, ὅπου οἱ σχέσεις τῶν τοπικῶν βρετ. ἀξιωματούχων μὲ τὸ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ ἦταν σχεδὸν πάντοτε τεταμένες, παρατηρήθηκαν καὶ οἱ πιὸ πολλὲς «δοσοληψίες» μὲ τὰ Τ.Α. Τὸ ἂν ἢ πόσο τὸ ἀναφερόμενο πνεῦμα ἀνεκτικότητας συνέβαλε γενικότερα στὴν διαμόρφωση καὶ ἐφαρμογὴ τῆς βρετανικῆς πολιτικῆς, ἀποτελεῖ ἕνα ἐπίμαχο ζήτημα ποὺ χρειάζεται περαιτέρω διελεύκανση. Θὰ ἀποτελέσει ὅμως θέμα ἄλλης μελέτης.

23. Ἂς σημειωθεῖ ὅτι ὁ Δ. Παπαδόγγονας συχνὰ ἐκφράζει (πρὸς τὸν Αὐστριακὸ σύνδεσμο ταγματάρχη Poys) τὴν «μεγάλη λύπη» του, ὅτι Ἄγγλοι καὶ Γερμανοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ συμφωνήσουν. Συμμερίζεται δηλαδὴ τὸ ὄνειρο τῆς ἀγγλο - γερμανικῆς προσέγγισης ποὺ τὸ κάνουν σχεδὸν ὅλοι οἱ δοσίλογοι. Ἀφοῦ αὐτὸ ὅμως δὲν ἦταν ἐφικτό, ὁ Παπαδόγγονας πράγματι — ὅπως ἐπιβεβαιώνει ὁ Poys — ἐνημερώνει τοὺς Γερμανοὺς ὅτι τὰ τμήματά του — σὰν «οὐδέτερα» — δὲν θὰ ἐμάχοντο κατὰ τυχὸν βρετανικῶν ἀποβατικῶν δυνάμεων. Ἀλλὰ *«γι' αὐτὸ ἔτσι κι' ἀλλιῶς δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη»*, ὅπως σχολιάζει πάλιν ὁ σύνδεσμος (J. Poys, γράμμα 20.10.71).

Πραγματικὰ ὁ ἴδιος ὁ Χίτλερ ἐνέκρινε ἀπὸ τὸ 1943 τὴν συγκρότηση τῶν Τ.Α., μὲ τὴν προϋπόθεση μόνο ὅτι *«δὲν θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τῶν Ἀγγλοσαξώνων»* (ΜΑ, φακ. 44058/1: φύλλο 55. φακ. 65027/3: φύλλο 384 [12.11.43]).

Ἀργότερα οἱ συστηματικὰ διαδιδόμενες φῆμες περὶ βρετανικῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν Τ. Α. συνέπιπταν καὶ μὲ ὁρισμένες ἐνέργειες τῶν Γερμανῶν, ποὺ ἐπίσης ἀποσκοποῦσαν στὴν πλήρη ρήξη μεταξὺ ΕΑΜ καὶ Καΐρου, καθὼς καὶ στὸ γενικὸ ἀποπροσανατολισμὸ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ (συνέντευξη v. Lenthe. Arthur Edmonds, *With Greek Guerillas*, ἀδημοσίευτες ἀναμνήσεις, σ. 176, 196. κ.ἄ.).

Μόνον, ὅταν μερικὰ ἀνώτατα στελέχη, σὰν τὸ Βασ. Ντερτιλή, Διοικητὴ τῶν Εὐζώνων, παρατράβηξαν τὸ σχοινὶ τῶν ἀγγλικῶν ἐπαφῶν, ἀντέδρασαν οἱ κατακτητὲς χολερικὰ καὶ τοὺς ἔθεσαν *«προληπτικὰ»* ὑπὸ κράτηση (ΜΑ, φακ. 54961/2: LXVIII, A.K. Ic, ἡμερήσια ἀναφορὰ 19.5.44. φακ. 54961/1: LXVIII. A.K., Ic, Nr. 3500/44g 10.6.44).

ποιητικὴ ἐκπλήρωση τῆς μοναδικῆς ἀποστολῆς ποὺ εἶχαν ἀναθέσει στοὺς δοσίλογους σχηματισμούς, δηλαδὴ ἡ ἀποφασιστικὴ καταπολέμηση ἐκείνων τῶν συμπατριωτῶν τους ποὺ κατὰ κάποιο τρόπο ἔδειχναν *«κομμουνιστικὴ»* δράση.

Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση ἡ περίφημη *«ἔνοπλη ἀδελφοσύνη»* κατακτητῶν καὶ συνεργατῶν φαινόταν πράγματι ζηλευτή. Μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ προφανεῖς ἐνδείξεις ἦταν ἐκεῖνο τὸ περίφημο ἀνακοινωθὲν τοῦ συν/χη Χαρ. Παπαθανασόπουλου, ἀνώτατου στελέχους τοῦ ΕΔΕΣ καὶ μετέπειτα ἀρχηγοῦ Τ.Α. Χαλκίδας, καταγράφοντας τὶς ἀπώλειές του μετὰ ἀπὸ σύγκρουση μὲ τὸν ΕΛΑΣ: *«...ἐκ τῶν ἡμετέρων εἷς Γερμανός»*[24]...

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἴδια ἡ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων δύσκολα προσφέρει ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα ὑπὲρ τῶν παραπάνω ἀπολογητικῶν ἰσχυρισμῶν περὶ «ἀνεξαρτησίας», πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ ἀλλοῦ πρόσβαση στὸ ἀποφασιστικὸ ἐρώτημα, ποιανῶν συμφέροντα ὑπηρετοῦσαν ἐκεῖνοι οἱ ἐθελοντὲς σὰν σύνολο: τοῦ κατατρεγμένου ἑλληνικοῦ λαοῦ ἢ τῶν ξένων δυναστῶν του. Τὸ 1943/44 ἀντικειμενικὰ μόνο ἕνα ἀπ' τὰ δύο ἦταν ταυτόχρονα δυνατό. Μιὰ ταύτιση τῶν συμφερόντων μονάχα οἱ πιὸ φανατικοὶ προπαγανδιστὲς τῆς «Νέας Τάξης πραγμάτων» μποροῦσαν νὰ τὴν διακηρύσσουν...

Οἱ ἴδιοι οἱ Γερμανοὶ στὴν μεταξύ τους ἐμπιστευτικὴ ἀλληλογραφία ἔκαναν πάντοτε διάκριση ἀνάμεσα στὰ διαφορετικὰ συμφέροντα. Ἀναφέραμε πρὶν σὲ τὶ ἀποσκοποῦσε ἡ πρωτοβουλία τῆς συγκρότησης τῶν Τ.Α.: στὴν διαίρεση τῶν Ἑλλήνων (σὲ «καλοὺς» καὶ «κακούς»), ὥστε ν' ἀντιμετωπιστεῖ κάτω ἀπ' τὴν ἐτικέττα τοῦ ἀντικομμουνισμοῦ ἀποτελεσματικότερα, δηλ. αἱματηρά, ἡ πιὸ ἀνήσυχη μερίδα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἔτσι *«νὰ διασωθεῖ γερμανικὸ αἷμα»*.[25]

Αὐτὴ ἡ ὣς τώρα ἄγνωστη ὁμολογία—ἄγνωστη τουλάχιστον σ' αὐτὴ τὴ δεδηλωμένη μορφὴ — ἀποτελεῖ ἀναμφίβολα σημαντικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν ἐκτίμηση τοῦ ρόλου τῶν Τ.Α., δὲν ἐπαρκεῖ ὅμως. Βασικὸ κριτήριο πρέπει νὰ εἶναι, ἂν ἢ σὲ ποιὸ βαθμὸ οἱ ἴδιοι οἱ κατακτητὲς μετὰ ἀπὸ συνεχὴ ἄγρυπνη παρακολούθηση διαπίστωναν μιὰ ἐπιτυχία στὶς προθέσεις τους. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει φυσικὰ ἡ ἐκτίμηση τῶν ἐθελοντῶν ἀπὸ τὶς ἄμεσα προϊσταμένες ἀρχὲς (SS, SD) — καὶ αὐτὸ μάλιστα πρὸς τὸ τέλος τῆς κατοχῆς καθὼς καὶ μετά, ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἦταν ἤδη σὲ θέση νὰ κρίνουν πιὸ νηφάλια καὶ συνοπτικὰ τὸν ὅλο δεσμὸ μὲ τοὺς (πρώην) συνεργάτες τους.

---

24. Μπενετᾶτος, σ. 270. κ.ἄ. Φυσικὰ δὲν ἐπρόκειτο ἐδῶ γιὰ ξεχωριστὴ περίπτωση, ἄλλωστε ἡ ἴδια ὁρολογία χρησιμοποιήθηκε καὶ στὶς γερμανικὲς πηγὲς (βλ. ἔγγραφο 3, κεφ. 5).

25. ΜΑ, φακ. 65027/3: ἡμερολογιακὴ καταχώρηση 5.11.43. Moczarski, σ. 294. βλ. καὶ ὑποσημείωση 12.

Μ' αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ παρουσιάζουμε ἐδῶ τρία — ὡς τώρα ἄγνωστα — ἔγγραφα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ τῶν SS, Heinrich Himmler, καὶ τὸν τοποτηρητή του στὴν Ἑλλάδα, ἀντιστράτηγο Schimana[26]. Τὸ ἕνα κείμενο πάντως, σὰν ἀπάντηση τοῦ Χίμμλερ σὲ συγχαρητήριο τηλεγράφημα τοῦ Δ. Παπαδόγγονα, καθιστᾶ ἀναγκαία τὴν ἀναδημοσίευση τοῦ σχετικοῦ τηλεγραφήματος, ποὺ πρωτοδημοσιεύθηκε στὸν κατοχικὸ τύπο[27] μετὰ τὴν ἀποτυχημένη ἀπόπειρα κατὰ τοῦ Χίτλερ.

Κατὰ τὰ ἄλλα, θεωρῶ τὰ ἴδια αὐτὰ τὰ ντοκουμέντα τόσο εὔγλωττα, ὥστε νὰ περιττεύει κάθε περαιτέρω σχολιασμός.

---

26. *Κείμενο Β'* : BA (Bundesarchiv Koblenz = Ὁμοσπονδιακὸ Ἀρχεῖο Δυτ. Γερμανίας): φακ. NS 19/320: 35/79/44g, 2.8.44.
Κείμενο Γ' : BA, φακ. NS 19/320: Kommandostab RF-SS, 2.11.44
Κείμενο Δ' : BDC (Berlin Document Center), ἀτομικὸς φάκελος Walter Schimana,
27. *Κείμενο Α'* : ἐφ. Καθημερινή, 27.7.44.

, , 1 Y 8

Fernschreiben

Fernschreiber Nr. ... 345/41

An

Höheren SS- und Polizeiführer Griechenland
SS-Gruppenführer Schimana

Geheim

Ich bitte, folgendes FS weiterzugeben an Oberst P a p a d o n g o n a s :

"Lieber Oberst Papadongonas!

Der Führer hat die Kundgebung von Ihnen und den 5 000 Offizieren und Männern der griechischen Freiwilligen-Abt. des Peloponnes und des Großteiles der Bevölkerung des Peloponnes erhalten und sich von Herzen darüber gefreut.

Der Führer lässt Ihnen allen seinen Dank und seine Grüße übermitteln.

Heil Hitler!
gez.: H. Himmler
Reichsführer-SS,
Reichsminister des Innern"

Zusatz für SS-Gruppenführer Schimana!

Ich habe mit General W i n t e r bereits darüber gesprochen, daß er mit allen Mitteln dafür sorgen müsse, den braven griechischen Freiwilligen-Abt. bessere und stärkere Waffen zuzuführen. Ich bitte Sie, sich darum zu bemühen.

Ihr
gez.: H. Himmler

2.8.1944 RF/M.

2. SS-Obergruppenführer B e r g e r
durchschriftlich mit der Bitte um Kenntnisnahme übersandt.

SS-Hauptsturmf.

Κειμενο Β΄

Der Reichsführer-SS   Feld-Kommandostelle, den 11. Nov. 1944.
RF/Dr. 28/143/44 -Off.-

An
SS-Gruppenführer und Generalleutnant der
Waffen-SS Schimana

Lieber Schimana !

Nach Abschluss Ihrer Tätigkeit als Höherer SS- und Polizeiführer in Griechenland spreche ich Ihnen meine volle Anerkennung und meinen Dank für Ihre Tätigkeit in Griechenland aus. Insbesondere spreche ich Ihnen meine Anerkennung dafür aus, dass Sie es verstanden haben, die aufbau- und ordnungswilligen Elemente des griechischen Volkes in den griechischen Freiwilligen- und Evzonen-Verbänden zu organisieren und bis zum letzten Tage in treuester Gemeinschaft mit unseren deutschen Verbänden im Kampf gegen die bolschewistischen Verschwörer zu führen.

Heil Hitler !

Ihr
getreuer
gez. H. Himmler.

An den
Chef des SS-Personalhauptamtes, Berlin

durchschriftlich mit der Bitte um Kenntnisnahme und Beifügung zur Personalakte übersandt.

SS-Standartenführer.

Κείμενο Δ΄

ΚΕΙΜΕΝΑ

Α'

Βερολῖνον. — Καθ' ἃ μεταδίδεται ἐξ Ἀθηνῶν ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἑλληνικῶν ἐθελοντικῶν σχηματισμῶν τῆς Πελοποννήσου συνταγματάρχης Παπαδόγκωνας ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Φύρερ ἐπὶ τῇ διασώσει του τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα: «Οἱ 5.000 ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῶν ἑλληνικῶν ἐθελοντικῶν τμημάτων τῆς Πελοποννήσου μὲ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πελοποννήσου ὄπισθεν αὐτῶν, ἐκφράζουν τὴν βαθυτάτην ἀγανάκτησίν των διὰ τὴν ἐναντίον σας ἀπόπειραν σχεδιασθεῖσαν καὶ ἐπιχειρηθεῖσαν ὑπὸ ὑποκειμένων, τὰ ὁποῖα δὲν ἤθελαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τῶν πλουτοκρατῶν συνεργατῶν του. Ἐκφράζουν τὴν χαράν των διὰ τὴν θαυμαστὴν διάσωσίν σας καὶ κλίνουν μὲ εὐγνωμοσύνην τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ ὅστις ἥπλωσε προστατευτικὴν χεῖρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ζωήν σας διὰ νὰ σᾶς διαφυλάξῃ εἰς τὸ γερμανικὸν ἔθνος καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῆς κομμουνιστικῆς πανώλους ἡνωμένην Εὐρώπην. Διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐθελοντὰς τῆς Πελοποννήσου ἡ ἔνδειξις αὐτὴ εἶνε μία παρόρμησις ὅπως συνεχίσουν δι' ὅλων τῶν δυνάμεων μέχρις ἐσχάτων τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ξένων πρὸς τὴν χώραν μπολσεβικικῶν ὀρδῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἀρχαίας Σπάρτης, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθεν ἡ δρὰξ τῶν ἡρώων τοῦ Λεωνίδου, ἡ ὁποία ἔσωσε τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν, ὑψοῦται ἡ προσευχή μας «Κύριε, διαφύλασσε τὸν Φύρερ!»

Β'

Τηλεγράφημα

Ἀπόρρητο

Πρὸς τὸν Ἀνώτερον Ἀρχηγὸν τῶν SS καὶ τῆς Ἀστυνομίας στὴν Ἑλλάδα, ὁμαδάρχη[1] τῶν SS, Schimana.

Παρακαλῶ, διαβιβάσατε τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα στὸν Συν/ρχη Παπαδόγγονα:

---

1. Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸ ὁμώνυμο χαμηλὸ βαθμὸ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ. Τὰ SS εἶχαν δικό τους ξεχωριστὸ ἱεραρχικὸ σύστημα. Ὁ «ὁμαδάρχης» π.χ. ἀντιστοιχοῦσε στὸν βαθμὸ τοῦ ἀντιστρατήγου, τὸν ὁποῖο ὁ κάτοχός του συνήθως ἔφερε ταυτόχρονα. Ἡ προαγωγὴ τοῦ βαθμοῦ στὰ SS ἦταν ὅμως ἡ σημαντικότερη καὶ συνεπῶς ἦρθε πρώτη. Ἡ ἀναπροσαρμογὴ τοῦ «τακτικοῦ» βαθμοῦ καθυστεροῦσε καμμία φορά, (π.χ. ὁ ἤδη ὁμαδάρχης Schimana ἔμεινε γιὰ κάποιο διάστημα ὑποστράτηγος).

«Ἀγαπητὲ Συνταγματάρχα Παπαδόγκωνα !

Ὁ Φύρερ ἔλαβε τὸ μήνυμα ἀπὸ σᾶς καὶ τοὺς 5.000 ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων ἐθελοντῶν τῆς Πελοποννήσου καθὼς καὶ τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πελοποννήσου καὶ χάρηκε μ' ὅλη του τὴν καρδιὰ γι' αὐτό.

Ὁ Φύρερ διαβιβάζει σ' ὅλους ἐσᾶς τὶς εὐχαριστίες καὶ τοὺς χαιρετισμούς του.

Χάιλ Χίτλερ !
Ὑπογραφή : Χ. Χίμμλερ
Ἀρχηγὸς SS τοῦ Ράιχ
Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν τοῦ Ράιχ»

Συμπλήρωμα γιὰ τὸν SS-ὁμαδάρχη Schimana·

Ἐμίλησα ἤδη μὲ τὸν στρατηγὸ Winter[2] ὅτι πρέπει νὰ φροντίσει μ' ὅλα τὰ μέσα ὥστε τὰ πιστὰ καὶ γενναῖα [brav] τμήματα τῶν Ἑλλήνων ἐθελοντῶν νὰ ἐφοδιαστοῦν μὲ καλύτερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα ὅπλα. Σᾶς παρακαλῶ, νὰ φροντίσετε γι' αὐτό.

Δικός σας
Ὑπογραφή : Χ. Χίμμλερ

2.8.1944

Πρὸς ἀρχιομαδάρχην[3] τῶν SS Berger ἐστάλη ἀντίγραφο μὲ τὴν παράκληση γιὰ ἐνημέρωση.

Γ'

Γεν. Ἐπιτελεῖο τοῦ Ἀρχηγοῦ SS τοῦ Ράιχ

Ἕδρα Ἐπιτελείου, 2.11.44

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἔκθεση τοῦ Ἀρχηγοῦ SS καὶ Ἀστυνομίας σχετικὰ μὲ τὴν χρησιμοποίηση Ἀστυνομικῶν Δυνάμεων στὴν Ἑλλάδα.

1. Κατάσταση :

Οἱ συνθῆκες γιὰ δράση στὴν Ἑλλάδα δὲν ἦσαν εὐνοϊκὲς γιὰ τοὺς ἑξῆς λόγους :

2. August Winter, ἐπιτελάρχης Τμήματος Στρατιᾶς «Ε» (Ἑλλάδας), Αὔγουστος '43 - Μάρτης '44, ἐπιτελάρχης Τμήματος Στρατιᾶς «F» (Βαλκανίων) Μάρτης - Σεπτέμβρης '44.

3. Ὁ ἀνώτερος βαθμὸς στὴν ἱερροχία τῶν SS — μετά, φυσικά, ἀπὸ τὸν «ἀρχηγὸ» Χίμμλερ.

α) Ἡ ὀργάνωση τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας καὶ τῆς Χωροφυλακῆς εἶχε ὑποστεῖ μεγάλο πλῆγμα λόγω τοῦ ἀφοπλισμοῦ ἀπὸ τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα κατοχῆς.

β) Οἱ Ἰταλικὲς ἀρχὲς κατοχῆς δὲν εἶχαν λάβει κανένα μέτρο ἐναντίον τῶν συμπτωμάτων κατάρρευσης τῆς οἰκονομίας.

γ) Σὰν ἐπακόλουθο αὐτῆς τῆς κατάστασης καὶ τῶν ἐσωτερικῶν πολιτικῶν συνθηκῶν τῆς χώρας μπόρεσαν νὰ ἀναπτυχθοῦν ὁ κομμουνισμὸς στὶς πόλεις καὶ ὁ συμμοριτισμὸς στὰ βουνά. Κατ' αὐτῶν πάλιν δὲν πάρθηκαν ἔγκαιρα — ἀλλ' οὔτε ἀρκετὰ ριζικὰ — μέτρα.

2. Διαθέσιμες μάχιμες δυνάμεις καὶ καθήκοντα.

Πρὸς ἐκπλήρωση τῶν τεθέντων καθηκόντων ὑπῆρχαν οἱ ἑξῆς διαθέσιμες δυνάμεις: Γιὰ τὴν καταπολέμηση τῶν συμμοριῶν καὶ τῶν δολιοφθορῶν :

18ον Σύνταγμα Ὀρεινῶν Καταδρομῶν τῆς Ἀστυνομίας SS, Ἀστυνομικὴ Μοίρα Ὀρειβατικοῦ Πυροβολικοῦ SS

I - III (Γερμανο - Ἰταλικὰ) Ἀστυνομικὰ Τάγματα Ἐθελοντῶν[4]

Γιὰ τὴν καταπολέμηση τοῦ Κομμουνισμοῦ :

Δυνάμεις τοῦ Διοικητῆ τῆς Ἀστυνομίας Ἀσφάλειας καὶ τῆς εἰδικῆς Ὑπηρεσίας Ἀσφάλειας[5]*. Ἐπειδὴ αὐτὲς οἱ δυνάμεις δὲν ἐπαρκοῦσαν γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων, πάρθηκαν τ' ἀκόλουθα μέτρα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν δυνάμεών μας.*

α) Ἀναδιοργάνωση τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας καὶ τῆς Χωροφυλακῆς σὲ μία συνολικὴ δύναμη ἀπὸ 1.741 ἀξ/κούς, 557 ἀνθυσπαστές, 15.913 ὑπαξ/κοὺς καὶ ἄνδρες.

Τὸ ἐποικοδομητικὸ ἔργο ἀφοροῦσε τὴν συγκρότηση καὶ ἐν μέρει αναδιάρθρωση, τὸν ἐπανεξοπλισμό, τὴν ἐκπαίδευση καὶ χρησιμοποίηση σὲ ἐπιχειρήσεις.

Τελικὴ ἐκτίμηση : Ἡ ἡσυχία καὶ τάξη διατηρήθηκαν γενικὰ σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμό.

β) Συγκρότηση τμημάτων Ἑλλήνων Ἐθελοντῶν σὲ μία συνολικὴ δύναμη ἀπὸ 16.625 ἀξ)κούς, ὑπαξ)κοὺς καὶ ἄνδρες.

Χρησιμοποιήθηκαν :

---

4. Αὐτὰ τὰ τάγματα ἀποτελοῦνταν ἀπὸ φασίστες Ἰταλοὺς ποὺ ἀποδέχτηκαν τὴν ἔνοπλη συνεργασία μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ μετὰ τὴν ἰταλικὴ συνθηκολόγηση, ἦταν ὅμως γιὰ εὐνόητους λόγους, πάντα «πλαισιωμένοι» ἀπὸ ἔμπειρους Γερμανοὺς στρατιωτικούς·

5. Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des Sicherheitsdienstes («BdS und SD»). Διοικητὴς ἦταν ὁ συντ/χης Walter Blume, στὸν ὁποῖο ὑπάγονταν μεταξὺ ἄλλων τὸ ἀνακριτικὸ «ἄντρο» στὴν ὁδὸ Μέρλιν, καθὼς καὶ τὸ στρατόπεδο Χαϊδαρίου.

αα) στὴν Μακεδονία	*3*	*τμήματα «Werner»[6]*
	10	*τμήματα ἐθελοντῶν*
ββ) στὴν Κεντρικὴ Ἑλλάδα	*2*	» »
γγ) στὴν ΝΑ Ἑλλάδα	*2*	» »
δδ) στὴν Πελοπόννησο	*5*	» »

Τελικὴ ἐκτίμηση : Τὰ τμήματα Ἑλλήνων Ἐθελοντῶν ἦταν πολύτιμες βοηθητικὲς μονάδες στὴν ἐνεργὴ καταπολέμηση τῶν συμμοριῶν.

γ) Συγκρότηση τῶν Εὐζωνικῶν Τμημάτων (σὲ ἀγαστὴ σύμπνοια μὲ τὴν ἑλλ. κυβέρνηση[7]) σὲ συνολικὴ δύναμη ἀπὸ 532 ἀξ)κούς, 656 ὑπαξ)κοὺς καὶ 4.537 ἄνδρες.

Τελικὴ ἐκτίμηση : Τὰ Εὐζωνικὰ τμήματα πολέμησαν τὸν Κομμουνισμὸ καὶ τὶς συμμορίες τοῦ ΕΛΑΣ μὲ ἀξιοσημείωτη ἐπιτυχία.

3. Ὀργάνωση Ἀστυνομίας

Ἐνῶ ἀρχικὰ ὑπῆρχαν μόνο 5 περιφερειακὲς διοικήσεις τῶν SS καὶ τῆς Ἀστυνομίας, ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς αὐξήθηκε σὲ 7 KdO[8]—περιοχὲς λόγω τῆς ἐσωτερικῆς [ἑλλ.] πολιτικῆς δομῆς καὶ τῶν νησιωτικῶν μονάδων :

KdO—περιοχές:	*Μακεδονία*	*ἕδρα διοίκησης:*	*Θεσσαλονίκη*
	Θεσσαλία		*Λάρισα*
	Β. Ἤπειρος		*Ἰωάννινα*
	Ν. Ἤπειρος		*Ἀγρίνιο*
	Βοιωτία		*Λιβαδιὰ*
	Ἀττικὴ		*Ἀθήνα*
	Πελοπόννησος		*Κόρινθος*

Γιὰ μιὰ πιὸ συντονισμένη καθοδήγηση τῶν Ἑλληνικῶν ἐθελοντικῶν τμημάτων εἶχαν διοριστεῖ :

στὴν Μακεδονία ὁ Διοικητὴς τοῦ Βορείου Συγκροτήματος

στὴν Πελοπόννησο ὁ Διοικητὴς τοῦ Νοτίου Συγκροτήματος

4. Ἀποχώρηση :

Τὴν 5.10.[44] ἡ ὑπηρεσία τοῦ AASSA καθὼς καὶ τοῦ Διοικητῆ τῆς Ἀστυνομίας Τάξεως πρὸς Θεσσαλονίκη.

Τὸ 18ον Σύνταγμα Ὀρ. Καταδρομῶν τῆς Ἀστυνομίας SS καθὼς καὶ ἡ Ἀστυνομικὴ Μοῖρα Ὀρειβ. Πυροβολικοῦ SS πρὸς τὴν περιοχὴ Βελιγρα-

---

6. Τὰ τμήματα αὐτὰ ἀποτελοῦνταν κυρίως ἀπὸ σλαβοφώνους Μακεδόνες («Κομιτατζῆδες»). Ἡ ὀνομασία βγῆκε ἀπὸ τὸ μικρὸ ὄνομα τοῦ διοικητὴ τους Werner Heyde.

7. Πρόκειται ἐδῶ φυσικὰ γιὰ τὴν κυβέρνηση τοῦ Ἰ. Ράλλη.

8. KdO = Kommandantur der Ordnungspolizei [Διοίκηση τῆς Ἀστυνομίας Τάξεως]. Ὁ ἀνώτερος διοικητὴς ἦταν ὁ συντ/χης (κατόπιν ὑποστράτηγος) Hermann Franz, ποὺ ὑπαγόταν ὅμως στὸν ἑκάστοτε «AASSA».

δίον, ὑπόλοιπες μονάδες καὶ KdO—ὑπηρεσίες κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν [Γιουγκ.] Μακεδονία (γιὰ καθήκοντα περιφρούρησης) ὑπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ AASSA Σερβίας. Ἐπιτελεῖα καὶ ὑπηρεσίες μετὰ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸν μακεδονικὸ χῶρο μετατέθηκαν στὶς νέες ἕδρες τους.

5. Ἀπώλειες καὶ λάφυρα[9] στὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ 1. 9. 43 μέχρι 1. 9. 44:

Ἡμέτερες ἀπώλειες:[10]	*Νεκροὶ*	*τραυματίες*	*ἀγνοούμενοι*
Γερμανοὶ	*7/62*	*9/130*	*2/168*
Ἰταλοὶ	*0/23*	*4/20*	*3/128*
Ἕλληνες	*89/608*	*87/822*	*24/562*

Ἀπώλειες ἐχθροῦ: 3.308 [νεκροί], 1.750 αἰχμάλωτοι, 3.258 συλλήψεις

Λάφυρα	*Γερμανοὶ*	*Ἰταλοὶ*	*Ἕλληνες*
Τουφέκια	*452*	*65*	*817*
Περίστροφα	*126*	*18*	*198*
Ἐλαφρὰ ὁπλοπολυβόλα	*26*	*5*	*48*
Βαριὰ ὁπλοπολυβόλα	*5*	*1*	*19*
Ὅλμοι	*5*	*2*	*15*
Αὐτόματα	*24*	*3*	*48*
Ἀντιαρματικὰ ὅπλα	*1*	—	—

Δ'

Ὁ Ἀρχηγὸς SS τοῦ Ράϊχ

Στὸ μέτωπο, σταθμὸς διοικήσεως

RF/Bn. 22/43/44—off *10. Νοε. 1944*

Πρὸς τὸν ὁμαδάρχη καὶ ἀντιστράτηγο τῶν μαχίμων SS, Schimana.
Ἀγαπητὲ Schimana

Μὲ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ὑπηρεσίας σας ὡς Ἀνώτερου Ἀρχηγοῦ SS καὶ Ἀστυνομίας στὴν Ἑλλάδα σᾶς ἐκφράζω τὶς εὐχαριστίες μου καὶ τὴν ἀμέριστή μου ἀναγνώριση γιὰ τὸ ἔργο σας στὴν Ἑλλάδα. Ἰδιαίτερα σᾶς ἐκφράζω τὰ συγχαρητήριά μου, ἐπειδὴ κατορθώσατε νὰ ὀργανώσετε τὰ

9. Ἂς σημειωθεῖ ξανά, ὅτι ἐδῶ ἐπρόκειτο ἀποκλειστικὰ γιὰ τὶς ἀπώλειες (ἢ ἐπιτυχίες) ὅσες σημείωναν οἱ ἀναφερόμενοι — γερμανικοὶ καὶ μή — σχηματισμοὶ ποὺ ὑπάγονταν στὸν «AASSA».

10. Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἀναφέρεται στοὺς ἀξιωματικούς, ὁ δεύτερος στοὺς ὑπαξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες.

ὑγιῆ καὶ νομοταγὴ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ στὰ τμήματα τῶν Ἑλλήνων ἐθελοντῶν καθὼς καὶ τῶν Εὐζώνων, καὶ νὰ τὰ ὁδηγήσετε — σ' ἀγαστὴ συνεργασία μὲ τὰ δικά μας γερμανικὰ τμήματα — στὸν ἀγώνα κατὰ τῶν μπολσεβίκων συνομωτῶν μέχρι τὴν τελευταία μέρα.

Χάιλ Χίτλερ
Πιστὰ δικός σας
Ὑπογραφή: Χ. Χίμμλερ

Στὸν διευθυντὴ τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας προσωπικοῦ SS, Βερολίνο, ἀποστέλλεται ἀντίγραφο μὲ τὴν παράκληση νὰ ληφθεῖ ὑπόψη καὶ νὰ τεθεῖ στὸν ἀτομικὸ φάκελο.